

HAASTEITA TYÖTERVEYSKASVATUKSEEN

Maaliskuun puolessa välissä kokoontui Amsterdamissa satakunta työterveyskasvatuksesta kiinnostunutta WHO:n järjestämään kongressiin. Pääsääntöisesti kongressi oli tarkoitettu Euroopan alueelle. Muutama osallistuja oli myös alueen ulkopuolelta kuten Australiasta, Hongkongista, Uudesta-Seelannista ja Etelä-Afrikasta.

Symposiumin tavoitteina oli yleisluentoisten alustusten avulla hahmottaa eurooppalaisen työterveyshuollon suuntaviivoja 1990-luvulla ja tuoda esiin työterveyshuollon opetus- ja harjoitusohjelmien tarpeet. Työryhmien tavoitteiksi oli asetettu laatia konkreettiset tavoitteet edellisten tavoitteiden pohjalta. Työryhmien tuli rohkaista maita vahvistamaan ja muokkaamaan opetus- ja harjoitusohjelmiaan ottamalla huomioon tulevaisuuden suuntauksat.

Muutoksia työvoimassa — uusia haasteita työterveyshuollolle

Työvoimassa tapahtuu lähivuosina muutoksia. Yhä lisääntyvässä määrin vanheneva väestö tulee olemaan työssä, samoin kuin naisten osuus työvoimasta kasvaa. Huomioitavaa on myös se, että työelämässä tulee olemaan yhä enemmän vammaisia ja kroonisesti sairaita.

Työvoimassa tapahtuvat muutokset asettavat lisääntyviä odotuksia työterveyshuollolle. Kongressin mukaan tulisi kiinnittää huomiota korkeampaan koulutukseen, työhygienisten ongelmien kriittisempään suhtautumiseen sekä työn merkityksen asenteellisiin muutoksiin. Työolosuhteiden muutoksesta johtuen on kiinnitettävä yhä lisääntyvää huomiota seuraaviin tekijöihin: työn psykosensoriaaliset ja mentaaliset vaatimukset, työympäristön psykososiaaliset aspektit (huomioiden sosiaaliset verkostot), työn fleksibiliteetti sekä itseohjautuvuus ja omatoimisuus. Yhteenvetona edellisestä voidaan todeta, että lisääntyvää huomiota on kiinnitettävä muihinkin kuin työterveydellisiin tekijöihin työperäisten sairauksien tutkimisessa.

Päivien aikana asetettiin työterveyshuollolle seuraavanlaisia kehityssuuntia: On mahdollistettava työntekijöiden laajempi osallistuminen. On lisättävä tiedonsaantia ja työntekijöiden oikeutta saada tietoa. On lisättävä työterveyshuollon tehokkuuden arviointia. On pyrittävä parempaan kommunikaatioon työterveyshuollon eri ammattiryhmien välillä sekä työterveyshenkilöstön ja työntekijöiden (kiinnittämällä huomiota vähemmistöryhmiin), johdon sekä muun terveydenhuollon välillä. On pyrittävä yhä laajempien ammattiryhmien käyttöön ja integraatioon. On huomioitava kuntoutuksen tärkeys ja uudelleen sijoitus sekä huomioitava kustannustekijät.

Työterveyshuollon koulutuksen vaatimuksia

Kongressin aikana hahmotettiin myös niitä vaatimuksia, joita työterveyshuollon koulutukselta edellytetään tällä vuosikymmenellä. Kohdealueiksi asetettiin peruskoulutus (basic education) ja koulutuksen jälkeinen täydennyskoulutus (postgraduate training), jossa tulisi huomioida erityisalueet ja organisatoriset aspektit. Edellytettiin, että työterveyshuollon opetusta tulisi sisällyttää muidenkin terveydenhuollon alalla työskentelevien koulutukseen.

Työterveyshuollon ammattilaisten täydennyskoulutukseen esitettiin sisällytettäväksi seuraavia sisältöalueita: ennaltaehkäisy ja kuntoutus, terveyskasvatus, työperäiset sairaudet, psykososiaaliset tekijät, ikä ja työ, riskien havainnointi ja riskien hallinta, interaktiiviset taidot sekä toimintavalmiudet erityisesti pien- ja keskisuurien työpaikkojen työterveyshuollossa. Täydennyskoulutuksen organisoinniksi ehdotettiin seuraavia toimenpiteitä:

- tieteiden välisten ja tieteenesisäisten ohjelmien kehittäminen yleisillä alueilla kuten tieto, taito ja asenne,
- työterveyshenkilöstön perustietoja ja -taitoja tulisi kehittää ja yhdenmukaistaa Euroopan alueella,

- työterveyshuollon ammattikoulutukseen tulisi kehittää virallisia jatkuvan koulutuksen ohjelmia.

Lisäksi maiden tulee kehittää edelleen työterveyshuoltoryhmää toimimaan monitieteisesti lähestyttäessä eurooppalaisia työpaikkoja terveyskysymyksissä. Ryhmän sisäistä ammatillista kokoonpanoa tulee laajentaa ja yhä useammat työpaikat tulee tavoittaa työterveyshuollon piiriin. Oleellisena osana nähtiin se, että modernin työterveyden ja työturvallisuuden palveluita ei voida välittää vain yhden tieteen näkökulmasta, vaan se edellyttää koulutettujen työterveyshoitajien ja lääkäreiden, työhygienikkojen, työturvallisuusinsinöörien ammattitaitoa ja osallistumista. Lisäksi riippuen työympäristöstä edellytetään fysioterapeuttien, ergonomistien, psykologien, toksikologien ja epidemiologien ja muiden työpanosta.

Monitieteellisyys tarpeen

Kongressin suositukseksi nousi, että edellä mainitut ammattiryhmittymät työskentelisivät tiimissä ja kehittäisivät monitieteisen asiantun-

tijanäkemyksen. Ryhmätyössä ei saisi näkyä yhden tieteenalan dominoiva vaikutus, vaan ryhmään osallistuvien ammattialojen näkökulmat tulisi ottaa huomioon tasapuolisesti. Ryhmän jäsenten tulisi nähdä ryhmän toiminta innovatiivisena. Tehokas ryhmätyöskentely edellyttää kommunikaatio-, käsittely- ja muita erityistaitoja, jotka edellyttävät yleensä erityistä harjaantumista. On korostettava sitä, että monitieteellinen lähestymistapa on tärkeä kaikilla työterveyshuollon toiminnan tasoilla.

Lopuksi pohdittiin monitieteisten ryhmien toimintatapojen opettamista ja päädyttiin seuraaviin ehdotuksiin:

- kurssien tulisi sisältää yksilöiden ja asioiden käsittelytaitoja sekä ryhmäkäyttäytymiseen liittyviä taitoja,
- opetusmenetelmiä tulisi kehittää kiinnittämällä huomio ryhmäkeskusteluihin ja ryhmän sisäisiin rooleihin, pienryhmätyöskentelyyn, konfliktien hallintaan ja ryhmädynamiikkaan sekä käytännön pienryhmäharjoituksiin,
- opetusmalleja olisi kehitettävä ja
- ammatti-identiteettiä ja asiantuntijaroolia ei tulisi unohtaa.